

Asia: VN/18003/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi ympäristönsuojelulain lupamääräysten tarkistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

**Näkemyksenne kaivostoimintaa koskevasta lupamääräysten tarkistamismenettelystä (71 §):
Er åsikt om förfarandet för översyn av tillståndsvillkoren för gruvdrift (71 §):**

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ympäristönsuojelulain lupamääräysten tarkistamisesta.

Eurooppalainen kulutusyhteisömme tarvitsee eurooppalaista raaka-ainetuotantoa. Geopolitiikan mullistukset ja meneillään olevan raaka-aineiden kriittisyyden aiheuttama omavaraisuuskeskustelu ovat saaneet EU:n pohtimaan raaka-ainestrategiaansa. EU:n komission varapresidentti Stéphane Séjourné korosti 22.4.2026 Brysselissä puhuessaan, että Euroopan on kiireellisesti vähennettävä riippuvuuttaan kriittisistä raaka-aineista. Tämä edellyttää yhtenäistä toimintaa, [kotimaisen, po eurooppalaisen] tuotannon kasvattamista sekä kaivostoiminnan vahvistamista – kuitenkin niin, että hankkeilla on kestävät taloudelliset perusteet. Suomen mineraalistrategia vuodelta 2024 tunnistaa mineraalitalouden tarpeet ja suosittaa useita painopisteitä kasvun, investointien ja uusien työpaikkojen tarjoamiseksi.

Kaivosteollisuus ry pitää hyvänä lakiesityksen mukaista säännöstä, jonka perusteella lupa- ja valvontavirasto voisi kaivos- ja rikastustoimintaa koskevassa ympäristöluvassa määrätä uusien tai olennaisesti muutettavien toimintojen lupamääräysten tarkistamisesta.

Lakiesityksen perusteluiden mukaisesti sopiva määräaika tarkistamiselle voisi olla esimerkiksi 3–5 vuotta toiminnan aloittamisesta tai sen olennaisesta muuttamisesta, kuitenkin siten, että ajankohta määritettäisiin tapauskohtaisesti siihen liittyvien erityispiirteiden perusteella. Mainitussa aikaikkunassa on uudenkin kaivoksen toiminnasta, kuormituksesta, ympäristövaikutuksista ja mahdollisista uusista tekniikoista saatu riittävästi kokemukseräistä tietoa, jotta lupamääräysten tarkistamiseen vaadittava tieto voidaan tuottaa.

Huomautamme, että jokaisen esiintymän ominaispiirteet ovat erilaisia ja usein vasta täysimääräinen malminlouhinta ja rikastustoiminta "paljastavat" kyseisen geologisen esiintymän erityispiirteet, joiden mukaan kaivostoimintaa tulee säädellä.

Lupien määräaikaistarkastusten rajaus koskemaan vain tiettyjä, selkeästi määriteltyjä tilanteita, on periaatteiltaan hyvä. Mahdollisuus soveltaa lupamääräysten tarkistamista tukee investointien ennakoitavuutta ja toisaalta määräytyissä tilanteissa parantaa myös ympäristönsuojelun tasoa, kun tutkimuksia, mallinnuksia, vaikutusarviointeja ja päästöjen vähentämistoimenpiteitä voidaan perustaa tunnettuihin tuotantomittakaavan kokemuksiin.

Kaivosteollisuus ry painottaa kyseessä olevan tapauskohtaisen menettelyn. Se lisää lupajärjestelmän joustavuutta ja toimivuutta kuitenkin heikentämättä lupajärjestelmän ennakoitavuutta tai itse lupapäätöksen edellytyksiä.

Korostamme, että ehdotettua 71 § tulisi voida soveltaa samassa hankkeessa myös esimerkiksi mahdollisessa laajennusvaiheessa.

Toiminnanharjoittajan näkökulmasta harkiten lupamääräysten tarkistamisvelvoitteen asettamisen tulisi perustua viranomaisen ja toiminnanharjoittajan vuoropuheluun.

Ympäristönsuojelulaki ja sen peruseriaatteet ovat vuodelta 2000. Kyse on yleislaista, jonka tavoitteena oli ympäristönsuojelulainsäädännön yhtenäistäminen ja ympäristön pilaantumista aiheuttavan toiminnan lupajärjestelmän uudistaminen. Lakiin tuli säännökset ympäristönsuojelua koskevista yleisistä periaatteista, velvollisuuksista ja kielloista, valtuutussäännökset alemman asteiseen norminantoon, säännökset ympäristöluvista, ilmoitusmenettelystä, korvauksista, pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta, valvonnasta ja hallintopakosta sekä muutoksenhausta. Lainsäädännön yhtenäistäminen asetti mahdollisuudet saavuttaa aiempaa paremmat edellytykset ympäristöhaittojen kokonaisvaltaiselle tarkastelulle.

Mutta samalla lain kokonaisvaltaisuus ja yleisyys asettivat omat rajansa. Kaivostoiminnan kehittyminen vuosituhannen ensimmäisinä vuosina toi esiin sen, ettei yleisellä normituksella kyetty vastamaan haasteisiin. Toisaalta on ollut ja on edelleen selvää, ettei Suomen kokoisessa taloudessa ole mahdollista laatia toimialakohtaista sääntelyä tai esimerkiksi erillistä kaivostoiminnan ympäristönsuojelulakia. On edetty yleislainsäädännöllä sekä kaivoslain muutoksilla ja EU:n teemakohtaisella lainsäädännöllä.

Meneillään oleva IED:n laajennuksen myötä myös metallimineraalikaivoksille valmistellaan omaa ns BREF-asiakirjaa. Työ etenee ja vaatii vielä yli kaksi vuotta valmistuakseen. Samalla joudutaan miettimään, voidaanko esimerkiksi yhden ainoan kromikaivoksen tai yhden litiumkaivoksen nojalla antaa yleissitovian BAT- päätelmiä. Tämä prosessi on hankalasti kesken.

Kaivoslain mukaista toimintaa sääntelevät ympäristösuojelun laajasta näkökulmasta katsoen pirstaloitunut järjestelmä, jossa toiminnalle asetetaan keskeisiä vaatimuksia kaivoslain ohella myös muun lainsäädännön, kuten kaavoituksen, luonnonsuojelulain, vesilain ja ympäristönsuojelulain, perusteella. Vastaavan tyyppinen toimialakohtainen ohjaus ilmenee myös ympäristönsuojelulainsäädännössä, jossa turvetuotantoa koskevassa sääntelyssä korostetaan sijoittamisen ja vaikutusten arvioinnin erityispiirteitä.

Kannatamme Akkuteollisuus ry:n lausunnossa esitettyä laajennusta soveltamisen osalta.

Voitte esittää tässä muut kommenttinne esitysluonnoksesta:

Här kan ni lämna era övriga kommentarer om utkastet till proposition:

-

Suomela Pekka
Kaivosteollisuus ry - Sodankylässä 24.4.2026